

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

СРПСКА НЕЗАВИСНОСТ

ЦЕНЕ ЗА ОРЕШУ:
 ЗА ГОДИНУ 24 ДИИ., НА ПО ГОДИНЕ 12 ДИИ., НА ЧЕТВРТ ГОД. 6 ДИИ.
 ЗА ОСТАЛЕ СЕМБЕ НА БАНКАНОМ ПОЛТОТОУ.
 ЗА ГОДИНУ 30 ФРАНКА, НА ПО ГОДИНЕ 15 ФР., НА ЧЕТВРТ ГОД. 8 ФР.
ЗА АУСТРО-УГАРСКИ:
 ЗА ГОДИНУ 15 ФР. У БАНК., НА ПО ГОД. 8 Ф. НА ЧЕТВРТ ГОД. 4 Ф.
ЗА СВЕ ОСТАЛЕ МРЕЖЕ:
 ЗА ГОДИНУ 36 ФРАН., НА ПО ГОДИНЕ 18 ФР., НА ЧЕТВРТ ГОД. 10 ФР.

ИЗЛАЗИ У БЕОГРАДУ
УТОРНИКОМ, ЧЕТВРТОМ, И НЕДЕЉОМ
НА ЦЕЛОМ ТАВАКУ
 УРЕДИШТВО И АДМИНИСТРАЦИЈА У КУЛТ. Г. ТОМЕ АНДРЕЈЕВИЋА
 ОБЕЛЕТЕЛ БЕЛАН.

ЗА ОГЛАСЕ РАЧУНА СЕ:
 ПРВИ ПУТ 12 ДИИ. ПАРА ОД РЕДА, А ПОСЛЕ СВАКИ ПУТ 6 ПР.
 ЗА ПРИПОСЛАНО 50 ПАРА ДИИ. ОД РЕДА.
Ручписи шаљу се уредиштвоу, а притомла администрацији
„СРПСКЕ НЕЗАВИСНОСТИ“.
 УРКОПИСИ НЕ ВРАЉАЈУ СЕ. НЕПЛАЋЕНА ПИСМА НЕ ПРИМАЈУ СЕ.

Концем овога месеца завршује се и трећа четврт, — а многи претплатници још нам нису измирили претплату ни за прву четврт.

Молимо све који нам имају шта плаћати било од претплате, било од огласа данас измире до конца овога месеца, како би знали у колико ћемо екземплара печатати лист од почетка четвртог тромесечја.

Новац се може положити нашим скупљачима где ових има, а може нам се послати и поштанском упутницом.

Ко не одужи претплату за прошло тромесечје ни до конца овога месеца, бићемо принуђени да му обуставимо лист.

АДМИНИСТРАЦИЈА
„Српске Независности“

БЕОГРАД 1. септембра

Док су се радикали дали плаштити бауком, да ће се вратити „гвоздензуба“ Радивој и да ће их све за врат, ако дечица лепо не слушају своје „напредњачке“ тугоре; док се још „Видело“ топило у „слободи“ и у „вароду“ а ступиши му се надимали скидањем окова са „јавне речи“; дотле се „Видело“ чувало говора о спољашној политици својих госа, као живе ватре. Ал’ од кад ни најбезазленији радикалац више не верује, да би му баснословни „буџоноси“ либералаца већма нахудили од „напредњачких“ сејмена, од кад је настало време двогласаца, од како се неке власти почеле вежбати у стварању кривица, од како је она иста рука што се хвалише да је скинула окове са јавне речи те окове на очиглед Србије, на против, управо метуда на јавну реч: од ото доба осећа „Видело“ по кад кад потребу, да срамоту своје унутрашње политике забашури славом и хвалом онога, чега би се и обичан човек — стидео: спољашње политике својих хранитеља.

Тако се и ономалне, у недељу, латило прилике поступаонице трговачког уговора с Аустро-Угарском да пре свега, разуме се, и том приликом просне мутно ведро своје по-

гудне логике на „историјског мужа“, који није умео и није могао да изврши тако славно дело; па онда да отпева по дужности једно „Gott erhalte!“ („Боже живи!“ тако се почиње аустријска химна) „огромном труду“, „свесном плану“ и „моћној вештини“ својих „нових људи“.

Целом је свету познато, да влада народно-либералне странке и с њоме онај државник што га „напредњаци“ поругљиво зову „историјским мужем“, није за то уступила, што није „умела“ или што није „могла“, него за то што није *хтела* да склани с Аустријом таког уговора као што сте га ви склопили, што није *хтела* да учини „моћној суседки“ ту лакејску услугу. Исто је тако целом свету познато, да нису то виделоци „нови људи“ били што су уложили свој „огромни труд“, „свестан план“ и „моћну вештину“, у тај посао него је тај посао, изградно „огроман труд“ „свестан план“ а „моћна вештина“ покбарона Хајмерла, а „нови људи“ имали су само да чекају готову посла. Сав „огроман труд“, сав „свестан план“ и сва „моћна вештина“ *њихова* била је око тога, да обраде и да склопе скушштину на тај уговор и да нахране гладнога лава опозиције „слободном штампом“ и „зборовима“, само да не би лав нападао на угојени уговор с Аустријом и на још угојенијег Бонтуга.

У заносу и у славу великога дела својих старешина „Видело“ је тако немизостиво, да приказује својим вернима жалосно стање које би наступило, да се допустило „историјским мужевима“ да „изнуде“ од Аустрије трговачки уговор и скидање „ронских капитулација“. (Камо срећа да су капитулације најпропскије услуге што их је Србија чинила Аустрији!) „А за продају сировина и стоке у бесцење, за затварање ђумрука тешко да би наши историјски мужеви могли да измисле несрећније доба“ и т. д.

Овим „Видело“ а преко њега „напредњачка“ влада признаје пред српским светом, да је либерална влада била готова пре затворити ђумруке, упустити се у царински рат, него пристати на економну капитулацију, коју је Аустрија онда искала од Србије, него предати се лакомом противнику на милост и немилост.

Каква би била опасност од царинског рата? По Аустрију свакојак много већа него по Србију. У Србији би за кратко време пала цена сировинама, ал’ би се, по невољи, подизала домаћа и народна индустрија. У место бечких грпа носила би наша господа српско сукно и српско платно као и сељак; у ме-

сто у Бечу сашивених и скупо плаћених шпела посла би господа министри чизме сашивене од српске, у српским радоницама учињене коже или, на посетку, и опанке. Тако би Србија царински рат могла издржати годинама. На против Аустрија не би га могла издржати ни годину дана. Силне фабрике у Аустрији живе једино од извоза у Србију и хиљадама раденика у тим фабрикама хране се тим извозом, хране се управо српским хлебом. Па кад би све те фабрике, сви ти раденици од једангунт остали без посла, колика би то економна катастрофа била по радничке области аустријске, које и онако једва и у својој земљи могу да издрже утакмицу са бољим страним производницама!

Да смо ми имали смелости да препретимо Аустрији царинским ратом, Аустрија би нама дошла на ноге да проси мир, она би дошла у онај положај према Србији, у ком се сад налази „напредњачка“ влада према Аустрији, она би потписала све што би јој Србија у границама правне равноправности, а на основу само формалног реципроцитета, предложила.

То је сва невоља што би свашла Србију, да је ишло по вољи „историјских мужева“.

Да видимо сад какво нам добро, какав нам благослов обрече „Видело“ од уговора „нових људи“.

Све добро што нам „Видело“ из тога славног дела ставља у изглед у својем чланку „четврти септембар“, то је да можемо — *после десет година уговорати нов уговор!* А дотле?

Дотле ћемо се теши, нас виделов чланкописца, поносити тим, што аустријске и немачке новине говорећи о Босни и Херцеговини бар — спомињу Србију. Ал’ како је спомињу, то је „Видело“ врло мудро прећутало; прећутало је да његов пријатељ „Пестер Лојд“ хоће Србију, кад помисли да она може сметати аустријском послу у Босни, да „згази ногом“! Ако се „Видело“ и таким споменом поноси, онда нешто врло налочи на понизност овога рајетина: „хвала, пашо, и на... теру!“

По ако не налазимо жељеног објашњења у виделовом уводном чланку, налазимо га изобиља у једној белешци под „београдским вестима“ у истом броју „Видела“. По тој белешци се види, да приходе београдског ђумрука све више расти, што се већма приближује ступање у живот уговора с Аустријом и према томе је сва прилика

да ће тај приход бити све већи, што се већма буду развијале благодети „четвртог септембра“.

Шта то значи? То значи да ће сва зарада Србије отићи у туђину за туђе прерађевине; то значи да су „нови људи“ Србији пустили крв и да ће та крв да тече 10 година. Ако болесница буде жива дочекала крај те операције, онда може и зауставити крв, али пре не. Међутим ће се наше ђумручке благајнице тако угојити, да ће моћи нахранити и најгладније предузимаче „прве српске државне железнице“. А како ће се остале државне потребе међу тим подмиривати, како ће та операција пријати успевању *шорезне снаге* народа, то као да је нашим „новим људима“ девета брига.

Једна реч о Богословији у хатар истине.

Пре две године, кад сам у Београд долазио с намером да дам ђака у Богословију, ја сам видећи исту дивно се и чудно до каквог је стања била доша. Изглед њен показивао ми је на тии застарелости и велике немарности онога који њоме непосредно руке. Све што сам у авлији богословској видео ништа није наличило на завод просветни; изгледало ми је као да се налазим у авлији једне селске забатаљене механе. Између развој говора, који сам могао међу њима тада чути, највише се говорило о послуживању, распитујући друг друга, је ли нашао место и имали још где год празно. Тек на понеком могао се приметити сужан осмејак, који долазаше отуда, што су били тако срећни, да су већ нашли себи газде код којих ће послуживати и у школу ићи. О Боже, мисљах у себи, како су с малим задовољем!

Видећи и чувши све то, јако ме је било забринуло и веома ме се срца коснуло. Цело стање тадашње Богословије произвело је на мене такав утисак, да сам морао одустати од своје намере, а на име: да дам свога ђака у Богословију, држећи да би тим поступком са свим дете своје упропастио.

Кад сам ове године дошао, ја сам олетом, сматрајући за дужност моју као питомца богословски, походио Богословију, и тамо, на моје велико изненађење, нађем и видим са свим противно ономе, што сам пре две године видео. Још нисам све разгледао, а одмах сам се покљао, што сам одустао од моје намере, те не дадох свога ђака у Богословију. Први моји погледи изазваше у мени љубопитство да све у Богословији прегледам и о садашњем стању њеном уверим се.

Ставив себи то у задатак, ја сам пре свега управо своје кораке к новој кућици. Ушао у њу нађе ми најпре у очи једна огромна сала — трпезарија у најлепшем укусу измалана и намештена.

У њој беху 8 великих астала застртих чистим чаршавима и на њима наместени тапирци од полу-камена, покеви, вилушке и кашике — све од паквона. Сем тога на сваком столу бехе по два стаклета с водом и по две чаше. — Гледећи све то, а сећајући се негдашње транспарације и судова из којих сам ја ручавао, нађем се на ново у чуду, и на један пут ми се скиде овај тешики камен, који ми се бехе на срце још пре две године навалио, кад сам се борио у мислима: хоћу ли оставити мога ћака у таквој школи, где ми је изгледала некаква пустош, или ћу га чила и здрава кући вратити или који други завод потражити. И како не би, кад ја сада видим пред собом једну чисту, лепу и удобну дворану, каквих мало у Београду има.

До ове сале — с десне стране видим собицу — билер напуњену са разним стварицама за храну. Тамо ти ја видим целу бакалницу. Ту су ти: цакови пузи београд брашна (мутмела), пиринча, криза, кафе и таране; Сандуци опет пуни пасуља, шећера, наприце и енде; у кутијама туђане кафе, чаја, бибера, некаког највирица; у кантама масти, зейтина, гаса; на полицима бутеле куваног парадајса, купове пекмеца итд. итд. Једном ређу пуна као кошница саба. — С леве стране смештена је кухња, која ми изгледаше као каквог богатог фрушкогорског манастира. У њој сам видео сем многог другог посуђа доброг и финог, још и неких чајника, за које ми стари Богословији нисмо ни чули. Па онда ми дође и ово на памет, да ли су Богослови тако далеко од нас умно и с науком одмакли, као што су кухњом. Право да кажем изгледаше ми, да се мора овде више старати и брижити о кухњи и ручку, него о школи — што у осталом не би требало да буде. И ја то примети неким, причајући им о нашој скромној кухњи, у којој смо се срећни сматрали, кад смо добили по један куван кромпир и једну висулу паприку. Међу тим они ми рекоше да се сада пије свако јутро чај или кафе, а почесто и кафе с млеком, а за ручак почешће добијају, поред супе и варива с месом, још и пелење или тесто, а празничним и обоје.

Радујући се том казивању ученика, ја похотим и спаваће собе и школе, које сам такође нашао истина много у бољем стању, — но још незадовољавајући. Пре свега локал је сувише мали за толики број ученика, а притом су постеле сувише неједнаке, што не би требало да то буде у интернату. Школе су све добро одржане и патоси многи измењани, скамје и катедре измењане и обојадисане, прозори направљени на ходнику дуги; иконе су, које нису од кад су чињене, премалане и рамови позлаћени; професорска канцеларија права министарска кабинета. Она је лепо малава, патос јој шарбан и лепо и са укусом наместена и окићена разним сликама, — једном ређу све је у свом реду и чистоћа, да у човеку — посматраоца изазива поштовање и уважање према целој згради, која ми је пре одвратна била.

Но између свега што сам видео, највише ме је изненадила болница, коју је изнова ректор г. Никонор спремио и уредио за шест болесника. Постеле све нове, добре и fine. Бели јастуци, чаршави, кошуље, пешкири, облози — све

је од коначног платна (румбургера). Ништа нема што би било нужно за болницу а да није набављено. — Ко год сумња ма у што, што наведох — нека само отађе и види болницу и триезарију па ће се потпуно уверити.

Размотривши све и поласећи из завода с пуно задовољства и наде на будућност нашег јединог духовног расадника, решио сам се написати ово неколико речи у хатар истине и извести родитеље, који би желели дете своје дати на науку — нека дају у овај српски, скромни и пуно врлина верозаконских и патриотских завод, опомињући их да не слушају непријатеље завода, који су ради да он никако и не постоји, те да би лакше папа свој атентат над Србијом извршио. У исто време ученике Богословије, као негдашњи Богослов, молим да се сувише неразмећу у тражењу боље хране и одеће; јер нека се сете своје несреће у којој су се налазили пре годину дана, па још и нека запитају и своје предходнике како су они живели, од којих ће, заиста, добити одговор, да су сиромашније у заводу живели сто пута него што они сада живе. Боље ће за њих бити у место да размисљају о бољој храни, одећи и комодији својој, да мало више мисле о својој спреми и способности — коју такође могу много већу и бољу у данашње време добити, него што смо ми могли. Пре смо ми имали у целој Богословији 2—3 Професора, који су достојни били професорске катедре, а данас су сви професори Богословије или опробани и у књижевности познати или испитани и проглашени за отличне и врло добре професоре, чиме имате да се поносити и хвалити, а не још да на њих вичете.

При растанку с неким ученицима дознам да данас има 80—90 државних благодетеља у Богословији, док међу тим пре није било никад више од 30. То ме је још већма обрадовао; јер видох да је Господ погледао оком својом на тај — тако рећи до данас бивши пасторски завод. На питање: ко се за све то тако лепо постара, одговорих ми, наш општељубиви Митрополит г. Михаил, кога ће Богословија вечно благодетељати, и садашњи наш ректор, протос. Никонор, који се у осталом са свом душом и срцем одао на то, да подигне овај завод у сваком погледу. Чујемо да је заузимању ових двојице о побољшању материјалног стања Богословије, доста помогла и та околност, што се у министарству просвете, као начелник неог налази човек који је и сувише одан цркви и Богословији.

Праштајући се с Богословијом жељим јој свако добро и напредак, а професорима и ученицима слогу, дубав, међусобно поштовање, мољећи се Богу да их благослови те да овим правцем којим су пошли и даље иду, па нека се не брину у добар успех и благодарност од стране народа.

Један посматралац.

ВЕСТИ ИЗ НАРОДА

Из Крушевца јављају нам, како је тамо у канцеларији среза Крушевачког наступио прави неред.

Капетан Богђевић се околио на српског писара Мијаила Урошевића, те хоће силом да га ни крива ни дужна увази у зло. Непрестано гледи како да му ствари кривиче. Тако је напало био неке две своје присталице, који су сведочили лажно противу Мијаила, те је за то био спроведен суду, но суд нађе да нема дела, а то исто потврди и касација.

Богђевић јавно излази и потвара на Мијаила, као да је он Степошане наговарао, те су га везали. Паандра Мијаила тутка да лажно сведочи како је Мијаило у Степошу наговарао људе да га убију. Врбује људе да му лажно сведоче о Степошкој ствари, потраже сваки дан неке реферате и измишљава начине, како би невиног човека у зло бадио.

При поласку у Ужице у неку комисију, Богђевић је издао наредбу да га најмлађи писар, Младеновић, звану Белобрк, у дужности заступа. Тај Белобрк познат је са свог „доброг владања“. Он је био кажњен са тромесечном платом због нека канишарлука, па све ово није сметало Богђевићу да му повери, да га у дужности заступа. Тај и такови Белобрк кињи Урошевића, који је најстарији писар у том срезу. Он противу Урошевића и другог писара служи се најосудљивијим средствима, трчи и непрестано врбује људе да би лажно сведочили о степошкој ствари.

На Урошевића је Белобрк нападао и у канцеларији, и једном га приликом ухватио за гушу те помоћу паандра изгубио из канцеларије.

Народ све ове покове гледа и чуди се, и пита, зар је мало што су Богђевића у Степошу везивали и што се тукао са кочијашем, но је он оставио Белобрка, који је свима познат са свога владања да га заступа у дужности, и да управља целим јединим персоналом и над 6000 пореских глава.

Песари Урошевић и Тодоровић жалели су се и писмено и депешама министру Гарашанину и против Богђевића а и против његовог заступника Белобрка. Они су у својим жалбама описали њихов незаконит рад и поступање, али нема вађе ни помоћи.

Ето докле терају „виделовци“ са партизанством. Закаљвају оне људе, који служе на саблазан државној служби, и сваки својим кораком озлојеђују народ. Али нетраже „виделовци“ да буде чиновник савестан у својој служби, но је њима стало да буде њихова присталица, па кад је то, онда му се све гледа кроз прсте.

Из Звиздског среза у округу пожаревачком пишу нам, како је тамо од некога времена овладао срдобоља, те тамани народ немилоче. Власти се слабо брину да стану на пут том зду те да помогну народу, који страда од те бо-

лештине. Власти имају сада много пречег посла, премда је њихова главна дужност да у таквим несретним случајевима, што пре и што боље притеку у помоћ народу, и да се побрину како да се зла опрости. Власти су сада заузеле забављањем његова у оним општинама, чији повереници нису при изборима посланика гласали за „виделовачке“ кандидате, премда по закону нема права нико мешати се у изборе његова. Али зар се „виделовци“ обзире на закон! Треба осигурати себе у власти, па да се то постигне све је дозвољено. А што на народ наваљују свакојаке невоље, па и опасне болештине које га тамане, то је њима деветна брига. Власти морају да служе „виделовачком“ партизанству а народу како било.

ДОМАЋЕ ВЕСТИ

Дозвајемо, да је министар унутрашњих послова искао изјашњење од М. Рајковића начелника среза Моравичког, због тога што га је тужио начелник Браловић, као да му није архива у реду. Рајковић је дао изјашњење.

Иако је погодити зашто је Браловић тужио Рајковића, а Гарашанин прихватио ту тужбу и омах предузео „строге мере“ противу оптуженога. М. Рајковић је ушао у траг и обезбодано познати „чисти“ посао Алексе Протова и компаније са ревизионим признањима, па му се за то ваља осветити.

Зна се да је М. Рајковић скоро дошао у тај срез, куда је премештен, као личност која не годи „виделовцима“ па ако је заиста и било какво неуредности у архиви, није његова кривица, већ оних који су пред њим били у том срезу. Према овоме је јасно да нема узрока да се Рајковић потраже на одговор за неуредности других.

Али као што рекосмо Браловићу па и Гарашанину сигурно је Рајковић крив што је обезбодано њиховог љубица и верну присталицу Алексу Протова, па му за то не треба остати дужан, но гледати да му се ма с које стране доскочи. Тако то иде под „виделовцима.“ Савестан чиновник, који стаје на пут зду, не обзирујући се на „партичаност“ гони се, док се другима све гледа кроз прсте само за то што раде у интересу „напредне партије.“

— Академијски савет велике школе, изабрао је на свом састанку од 1. ов. м. г. Димитрија Нешића, професора велике школе, за ректора исте школе за школску 1882—3. годину.

— „Видело“ правдајући своју „партију“ од праведно стеченог назива „првожуги“ говори да ће „на крају краја“ и борбе либералне „бити резултат резу-

Ми из ове расправе износио овде нека важнија места.

1

Народ белгијски понудио је краљевску круну Леополду I, пошто је претходно преко свога представништва донео сам себи устав. Леополд се у први мах устезао примити понуђену му круну поред осталог и за то што је у то време код озбиљних државника владало то убеђење, да устав белгијски не даје довољно јемства за упражњавање краљевске власти. Леополд је ушито за мњење свога секретара, барона Стокмара, и он му је казао: Истина је да устав веома ограничава краљевску власт владаоцима и његовим министарима, но треба пробати да ли ће се све слободе сложити са радом, треба покушати владати у духу устава, па ако нове установе не могу радити, онда се може обратити народном представништву да учини нужне измене у основном закону.

Једном приликом казао је Леополд изасланицима конгресним, да је краљевство тако јако везано да се не може ни бранити. Устав је

демократски, но са истим моћи ће се владати, ако се са обе стране покаже добра воља.

У устав белгијски унете су нове установе по примеру американоског устава. Како све те установе и слободе не беху дате народу који стоји на чврстој основи, као што је енглески, већ народу који је био на путу образовања, који тек беше изашао из револуције, а који састављају две разне народности, две разне непомирљиве партије, либерална и католичка, републиканска и орањисте који су тежили да се врати прогната династија, — онда се мора признати да су страховања била основана.

Тај устав за који се говорило да је сувише републикански постоји још и данас, док већина других устава из основе су измењени. Свуда они уставни најдуже трају који дају највише места слободи. Разлог је прост: што народи постају свеснији тим мање трпе ограничавања и теже да задобију више уплива на управу са јавним пословима земље; како боље виде то не трпе да се са њима рђаво управља. Устави који дају сувише власти под којом са пословима народним

владаоци и моћи за спречавање напредни тежњи у народу, — надиче на узану хаљину једног младића који расте и услед чега мора хаљина да прсне. Устави енглески, американски и белгијски, у којима су ујемчене све слободе, дуго трају и у важењу су за то, што демократски покрет који у напред креће данашње друштво, не спречава се, па нема потребе какве препреке да савлажује нити какве привилегије да ништи.

Кад је Леополд дошао на престо вође либералне и католичке партије заједно су радиле на уређењу младе државе. Краљ је оставио потпуно слободу својим министарима. Краљ се интересирао за све мере којима се олакшавао напредак народа, а уздржавао се да истиче своје назоре о питањима која се тичу унутрашње организације државе.

Када су престале спољне тешкоће, обе се партије подеале у два логора. Многи су то осуђивали, но то је погрешно, јер у слободној земљи, чим има разних мишљења, мора имати и партија. Партије су резултат и доказ политичког живота; шта више о несудужне за парламентарну владавину. Тамо где се ми-

ЛИСТАК

Један уставни владар.

Под овим насловом написао је г. Емиа од Лавле једну расправу, у којој, на основу података печатаних о влади краља белгијског Леополда I, разлаже како је први белгијски краљ разумео тешку улогу уставног владара, и како се он у многим тешким приликама понашао како према народу тако и према својим министарима и политичким партијама у земљи.

Кад се прочита ова расправа, увериће се сваки како је основано ово тврђење пишчево: Када се правично потомство буде бавило са владарима који су у истини били од користи својим народима, и буде упоређивало Наполеона I и Леополда I, оно ће Леополду дати пренаву, јер њему припада та редка заслуга, што је дозволио свом народу да сам собом управља, и што је заведе парламентарну владавину, где управља одговорно министарство пред народним представништвом слободно изабраним.

тата „прво-жуг.“ Није замерити „Ви-
делу“ кад у самртном страху, обливено
мртвачним знојем таково што буца.

Виделци да сваком тешком грешнику,
долазе у часу самртног заноса, страшне
појаве, које му море савест. Само што
је код грешника што се зову „виделовци“
особити психички куријозум, што они и
у бунцању не могу да искажу истину,
него и опет бацају своје грехе на дру-
гог. Бадава зао им је прошло кроз крв
и месо, па га се не могу ни у страш-
ном часу смрти да отресеу, да бар по-
буде сипрам себе милосрђе. Њихово бу-
нцање у „Виделу“ треба разумети о-
вако: *виделовцима“ ће крај бити ужасан
жуг и пружит, црм и најцрњи.*

— Иа Ужице јављају да је комисија
јуче ухапсила бив. председника скупш-
тинског Алексе Поповића Протова због
„поштене“ трговине са реквизиционим
признацима. Ми ћемо се на ову по-
јаву „виделовачког“ „поштена“ другом
приликом обширно повратити.

— † Арсеније Стаменковић, чиновник
гл. контроле умрло је напрасно 8. окт. м.
у 3 часа после подне. Покојник је био
ваљав српски родољуб, савестан чинов-
ник и примеран грађанин. Лака му зем-
ља и трајан спомен међу нами!

Главна скупштина „Матице Српске“
држана у Новом Саду 4. (16.) сеп. 1882.

Извештај и говор дра Ђорђа Натошевића,
председника „Матике Српске“, којим је отворно
главну скупштину.

Главна скупштина!

Поздрављајући испуњене чланове мати-
чине искреном добродошлицом, част
ми је поднети извештај о раду управ-
ног одбора у главним потезима од прош-
ле главне скупштине до данас.

Као што ће сл. скупштини познато
бити, оставио је пок. Север Ничић из
Ст. Кањиже легат од 75 фор., да се та
свота сваке године издаје „Матици“ из
његове задужбине, којом рукује срп. цр-
квена општина у Ст. Кањижи. Спомену-
та општина исплатила је тај легат за
годину 1880 и 1881, и обећала је, да ће
сваке године ту своту редовно овамо
шљати.

Умировљени ц. кр. поручник Димитри-
је Куваловић из Митровице оставио је
„Матици“ половину своје куће, с тим
ограничењем, да удовица Еуфимија Пр-
ваворац живља доживотно ту половину.
Кућа је та у добром стању, по извеш-
тају дра Јована Ђурића адвоката у
Митровици, који је „Матици“ на рочи-
шту заступао, и може вредити најмање
2000 фор., ма да је половина само на
300 фор. проценена.

Пок. Сава Ђорђевић из Перлеза за-
вештао је овоме друштву легат од 500

фор. и у последњој својој опоруци на-
редно је, да његов син и наследник има
тај легат да исплати, кад постане пуно-
летан, а то ће бити кроз шест година,
пошто му је сада 18 година. Др. Свет-
ислав Касациновић, заступник овога
друштва при оставинској расправи, ис-
као је, да се споменути легат на непо-
кретностима оставинским обезбеди што
ће се при прешпеу оставине на име на-
следника учинити.

Андор Сич, адвокат у Сегедину, по-
слао је легат пок. Михаила Леџера из
Сегедина од 200 фор., што је у прима-
ње стављено по одбитку 20 фор. при-
стојбе наследне.

Ђена Брановачки, који је недавно у
Сенти преминуо, оставио је задужбину,
која ће да носи име: „Задужбина Ђене
Брановачког и жене му Иде рођ. Вуји-
ћеве.“ Том задужбином руковаће српска
црвена општина у Сенти, и она је об-
везана „Матици“ сваке године 100 фор.
исплаћивати. Из те задужбине наредио
је, да се издају две стипендије, свака
по 600 ф. за слушаоце велике реалке.
Исте стипендије обавезани су после свр-
шене реалке слушати економне школе
или у Угарској или у страним земљама,
и за то време сваки да добија 800 фор.
Избор тих питомца поверио је „Мати-
ци“. Осим тога поверио је „Матици“,
да она одреди, на што да се употреби
приход од оних двадесет ланаца земље,
које је оставио срп. нар. позоришту, и
то за тај случај ако би и то престао.
Нека је светла усменога том новом до-
бротвору српском!

Број чланства матичиних умножио се
и ове године са 52. Око скупљања но-
вих чланова показао је особиту ревност
Петар Мандић прота и парох у Госпићу,
који је преко тридесет чланова скупио
у Горњој Крајини.

Благајна матичина више пута је из
ненада прегледана (сконтрована) и сва-
гда је у најбољем реду нађена, па то
је како у рачунским књигама тако и дне-
вницима забележено.

Високо кр. уг. министарство просвете
и црквених послова вратило је нацрт
основног писма за стипендијску закладу
Катарине Д. Јовановићке и тражило је,
да се у нечем измени и допуни. Тој
жељи министарској одговорено је и са-
да се очекује потврда, те ће тако онда
и та заклада моћи у живот ступити.

И ове је године много посла задавао
прикупљање података за одговор на при-
међе министарског рачунарства на рачу-
не фонда текелијиног за год. 1877,
1878, 1879 и 1880, и на ручне фонда
Костићевог за годину 1874, 1875, 1877
и 1880. Та разјашњења зготовљавали су
с великим трудом секретар и књиговођа
друштва.

је прилика да је више нагнуо кон-
зервативној партији, која је предста-
вљала сталност и аристократију;
али његова увиђајност казивала му
је да принципи либерални више од-
говарају нашем добу.

Ако је некад Леополд саветовао
партијама умереност, он је врло
добро познавао услове изборних
представништва, те никад није тра-
жио фузију противничких мишљења.
**Шта више много је полагао на то,
да свака партија остане верна сво-
јим начелима, како би имао пред-
собом две групе људи који пред-
стављају два праваца, и који могу
наизменце и са достојанством вр-
шити власт.** 1864 год. један шеф
католичке партије, спрам кога је
Леополд увек био расположен и пош-
товао га, поднео краљу радикални
министарски програм, но овај исти
не прими већ се обрати његовим
противницима. „То што предлагате,
рекао је краљ г. Дешаму, врло је
мудро, шта више и примамљиво; али
ако се ви конзервативци бањите на
демократско поље заједно са либе-
ралцима, онда где ће нас то од-
вести?“ Краљ је имао потпуно пра-
во; кад једна цела партија ради
противно својим начелима, онда је

На тужбу високог ерара „Матица“ је
осуђена да плати остатак ерарског дуга
од 4506 фор., који је укњижен на кући
матичној под бр. 42. у Н. Саду. Пошто
се тај дуг мора платити, то је високо
министарство финансије умозело, да по-
пусти, да се може на матичиној кући
укњижени државни зајам од 4506 фор.
51 д. исплатити за 4 године дана у ор-
броцима, и то: први оброк у износу од
1506 ф. 51 н. одмах после издане до-
зволе за плаћање у ратама, а друга три
оброба по 1000 фор. за даље три годи-
не дана. Решење на ову молбу друш-
твену није још издало споменуто мини-
старство.

Од прихода текелијиног фонда послано
је од 1. јануара до 31. децембра 1881.
кр. уг. државној централној каси у Бу-
дапешту готових новца 21,300 фор.,
која је свота течајем наведеног доба ко-
је као камата које пак у име отплате
саме главнице ушла у благајницу.

Врски члан матичин Стеван Николић
у Будим-Пешти, по свом обећању, дао
је зготовити о свом трошку слику пок.
везеласлужног председника матичиног
Павла Којића. Та врло лепо израђена и
уоквирена слика уврћена је у галерију
матичиних слика, које ову дворану кра-
се. Нека је дародавцу изречена овде
топла захвала!

„Летописа“ поклањаво је и ове годи-
не доста свезака појединим општинама,
школама и дружини.

Његова Преузвишеност кр. уг. мини-
старство просвете и црквених послова упра-
вио је окружницу на ово друштво, којом
је разложио, како да се поступа у сми-
слу новог закона о белеговани и при-
стојбама. Уједино је строго упутно дру-
штво ово, да се строго придржава тога
закона.

Марија Гереска (Грица) из Черевина
тужела је високом министарству „Ма-
тицу“ као руководељку фонда Петра Ко-
стића, тражећи, да се путем административ-
них органа на ново учини разручан
са наследницима. Према обавештају овога
друштва, високо министарство одби-
ло је споменуту тужбу као са свим не-
основану и неумесну.

Нацрт дипломе за чланове матичине,
по замисли Змај-Јована Јовановића, из-
рађен је у Бечу у литографском заводу
Јована Н. Вернеја, али како није са свим
добро изведен, да потпуно одговара зна-
чају овога друштва, то ће се по ново
умолити З.-Ј. Јовановић, да по приме-
дбама одавде укњивеним да на ново зго-
товити нацрт те дипломе.

На дан св. Прокопија 8. (20.) јула о.
г. као о дану светне српске славе у
Черевину подигнут је леп споменик са
лепом оградом на гробу народног добро-
творца Петра Костића, и то у порти код
цркве. При парастосу у цркви говорио

то или погрешка или подвала; а ма
шта даје тада нестаје оне уставе
која је нужна представничкој вла-
давини. Ту недавно конзервативац
Дизрајели извршио је демократске
реформе. Нема сумње да се и парти-
је полако преображавају према
томе како се мења земљиште борбе;
али вагда треба бити на опрези ка-
да се та промена на брзо изврши.

II.

Пећемо да напомињемо беседе у
којима је јавно хваљен Леополд што
је остао веран уставу, јер тиме се
нанои неправда његовој успомени;
значило би живети у чудном вре-
мену када би сматрали да треба
хвалити владоца за то што је учи-
нио оно што налаже најобичније по-
штење. Леополд је више учинио но
што је дао реч, он је радио у ду-
ху устава тако да је за сво време
његове владе, сам народ у исти
собом владао под његовом за-
штитом.

Но Леополд морао је више пута
да се одупре опасним саветима. На-
вешћу један пример који даје ве-
лику поуку. После неколико осује-
ћених покушаја да се састави мешо-

је његов питомца Јован Стејић, а на
гробу члан књиж. одељења А. Сандић.
О парастосу и при осећењу споменика
певала је овдашња певачка читаоничка
дружина. На тој светковини били су од
стране управног одбора: подпредседник
др. Ђорђе Дера, викал др. И. Вучетић,
књиговођа А. Поповић, секретар А. Ка-
чић и актуар Сава Петровић; а осим
тога доста чланова матичиних и много
публике, нарочито женске из Н. Сада.

На једној страни тога споменика из-
резан је овај натпис: „Народном добро-
творцу Петру Костићу Черевинану (ро-
ђен 25. нов. 1795 † 12. септ. 1865.) ос-
нивачу задужбине стипендијске омади-
не српској на науци — Матица српска“.
На другој страни споменика изрезани
су стихови Лукијана Мушицког.

Осим тога обављени су многи адми-
нистративни, економни и рачунарски по-
слови у седницама управног одбора,
којих је за ово време седам држано.

**Још једна отворена Изјава г.
Министру Полиције!**

Под 11 јула т. г. ја тужих вама, г.
Министре, капетана Богђевића и помо-
ћника Мутаџића, са тога што је — пр-
ви без икаквих доказа изрекао нада-
мном и г. Павлом Тутулајем команди-
рем осуду а други исту одобрио, и ако
су са мном били обојица у озбиљној за-
вади, јер сам их са осталим поверени-
цима ср. крш. три пута тужило вама и
тражио да се разреше од дужности, што
су агитовали и нападали здуе приликом
избора посланика у Г. Степошу 30 Маја
ове године, па као такови нису смели по
§. 12. полиц. уредбе да ислеђују моју
кривицу.

У жалби мојој ја сам јасно навео да
истина, ви у смислу § 15 и 16 пол: Уред-
бе нисте надлежни да разматрате ре-
шење срес. власти већ начелство, али
рекох ваља ће те бити надлежни да
изложите осуди поједине подчињене вам
чиновнике који силом свога положаја чи-
не злоупотребе у званичној дужности па
газе закона наређења.

У жалби наведох да одобравам капе-
тану Богђевићу, нека од 60 присутних
кметова на томе збору за који се окри-
вљетом изабере тројицу које он хоће,
који би његову оптужбу обистинили, па
одобравам да се пушкарам.

У жалби наведох да капетан Богђевић
није хтео да позове ни једнога мога
сведока од 20 кметова на које сам се
позвао, но шта више да је после мога
саслушања избрисао речи: „пред кмет-
овима“ што је у птању и он ставио
био па додао: „пред практикантом“ и
само он са практикантом једним, (чуве-
ном својом пришипетљом), осудио ме на

нистарство ослања на већину јако
уједињену заједничким мишљењем,
оно влада са довољно снаге. Влада
је трајашња, и када пада, то није
због мале ствари, јер она може за-
хтевати од својих пријатеља да се
у малим стварима не двоје, у име
општих интереса које заступа. Успех
је парламентарне владавине у
слободној опозицији партија и у
важности предмета који их дели.
Партајство је онда штетно када од-
баца корисне мере по земљу само
зато што их предлажу противници.

Понашање краља Леополда спрам
партија треба да служи за пример
уставним владарима. Никада не мо-
же му се пребацити да је једну
партију другој претпостављао. Како
краљевство не треба да је неодго-
ворно, он га је држао у узвишеној
сфери, где партијске борбе нису мо-
гле никако да узнемиравају његову
олимпијску непартијачност. Позван
да ради у споразуму са људима про-
тивних мишљења, он је брижљиво из-
бегаво све што би отежавало њего-
ве односе са једнима или другима.
Шта је у души осећао и где је
нагнуо, то није одао ни једном
речи. По својој наклоности и васпи-
тању, као принц немачки, сва

вито министарство, граф од Те 1846
образује хомогено министарство. Ли-
берална партија одма се поче спре-
мати на најосудивији отпор. Брисел-
ски изборни одбор одма је позвао
све провинцијалне одборе да дођу на
либерални конгрес који ће имати
да састави програм партије. Сама
могућност да ће се скупити пред-
ставници свију клубова јако је уз-
немирила краља француског Луја-
Филипа, с' тога је саветовао свом
зету краљу Леополду да на сваки
начин одржи на влади конзерватив-
ни кабинет, а никако да не предаје
управу земалских послова коме од
изасланика или њиховим политичким
пријатељима. Незна се шта је Лео-
полд на то писмо одговорио но
навикнут на *митиге*, и друге на-
родне скупове у Енглеској, Леополд
је дозволио да се либерални кон-
грес састане да претресе и преде-
батује свој програм, па пошто су
на изборима конзервативци остали
у мањини, Леополд се није устезао
саставити кабинет нарочито из оних
људи за које су му саветовали да
их не прими.

(Наставиће се).

30 дана затвора, без икакова друга доказа.

На закључку наведох: зар ово није из личног нерасположења? Зар ово није повреда закона?

И преко свега тога ви г. Министре велите у решењу вашем под П.Н. 9.578 да се нисте могли упитати у разматрање акта јер нисте надлежни; ја вам тужим два чиновника који су злоупотребили свој положај на преко законог наређења изrekli осуду надамном и ако сам са њима у завади, а ви велите да нисте надлежни.

Па лепо г. Министре! Кад ви велите да нисте надлежни да станете на пут гажењу закона вашим подчињеним вам чиновницима, онда које надлежан?

Сигурно ви сте на један мах постали „народњак“, желите да буде сам народ надлежан да стаје на пут гажењу закона земаљских, појединим чиновницима, као што је био случај у Г. Степошу, у противном ја немогу замислити да сте ви могли доћи на ту мисао, да дате неограничену власт г. Богичевићу и г. Мутавићу којима би се можда прохтело да ме, као лично нерасположени, хапсе сваки дан без икаквих доказа и без икакве кривце као што је био случај сада.

Ако је ово прво онда лепо г. Министре, нека вам буде; али ако је ово друго онда имајте уверење да су моји стари краљу својом одкупили слободу која је данас мени уставом и законом ово земаљским ујемчена, па ћу умети сваку против-закону силу, ма са које стране она долазила, силом да сузбијем кад налазим законе заштите онде гди би требао закон да буде највећа светиња.

Што се тиче вас лично г. Министре ја сада увиђам да ме и ви гоните што вам недонех поздрав, приликом поздрава краљу од стране народа, но ја то нисам смео да учиним од народа, за кога имам уверења да вас воли као со у очи.

Што ме незаштитиште од личног гонена капетана Богичевића и помоћника Мутавића тужићу вас чим се састане прва народна скупштина, ал не овакова какова је сада, већ скупштина коју народ изабере а дотле ћу вас трпити.

Из затвора
У Ман. Наупари
30. Ав. 1882 год.

Иван С. Весич.
Свешт. Пенцелевачки.

ИЗЈАВА

На изјаву Уроша Кнежевића у 122 бр. „Видела“ од 1. тек. м-ца изјављујем за рад оних који имају посла самном ово: Као што Урош показује чисте рачуне у сваком послу, где умочи своје „чисте“ руне тако је и овде учинио.

Он вели, да сам ја без његова знања и одобрења распродао толика имања, и толике грдне новце попримао, а то као да нисам смео без њега чинити.

Ма Уроше знаши ти болан, у ком односу стојиш према мени? — Ти си просто био мој пуномоћник донде, докле сам имао вере у теби, а кад сам ову изгубио, зашта сам имао и сувише разлога, ја сам ти одузео пуномоћство.

Ево тако Уроше стоји ствар између мене и тебе, а ако хоћеш баш да знаш зашто ти не верујем овда чуј.

По твом сопственом признању, што си ми и написмено дао, ти си као мој пуномоћник примио, и шћердао за годину дана преко 2000 дуката и да ти нисам стао на пут, но да сам те оставио да радиш док се сав посао сврши тешко да би моји властодавци од свог њиховог имања видели штогод. Даље Уроше немам вере у теби ни зато, што ти ништа не радиш већ само обилазиш мејане и истресаш полиће а толики посао стоји.

Жалосно је Уроше за тебе као правника ако мислиш да ме силом можеш натерати да ми будеш пуномоћник. Жалосно је кад незнаш да пуномоћство важи само донде док се не одузме, а чим

се одузме да свака власт дата пуномоћнику престаје.

Жалосно је кад незнаш, да уговор између властодавца и пуномоћника спада у ред уговора о пуномоћству и да и такав уговор вреди само донде докле и пуномоћство стоји.

Но Уроше ти ниси ни правозаступник јер то знање ниси законитим путем добио већ га само вољно сам себи припишао и према томе ти немаш ни права на тај рад, а знаш ваљда, да по закону немаш права на награду, па ако би ова и уговорена била да ти се не може до судити.

Но да оставимо ово на страну, а да узмемо ово што је главно. Ти си Уроше као што напред рекох, по моме пуномоћству шћердао две хиљаде и четрдесет дуката бар толико си сам признао, а можда има и више, и кад знаш да то нису ни моје ни твоје паре, већ људи који су своје имање мени поверили, а ја се опет преварих те поверих теби онда треба да знаш, да се о тим парам мора рачун дати, — па с тога те позивам да ми од данас па за 10 дана даш тачан рачун о томе: колико си од кога кад и у име чега наплаћно.

Као поштен човек, ово си ти Уроше, требао и сам да учиниш у место што се размећеш по новинама, и намећеш ми се да ти и остало имање поверим, те да га по твом обичају лакомислено проућкаш.

Ти знаш Уроше, да се за овака посла и у апсу иде, но ја то за сада нећу да тражим, само хоћу остало имање мојих властодавца да сачувам од пропасти, а тебе гледам као једну беду, којој ме је на правом путу снашла, и кажем ти: скини ми се с кода, цапати кирија.

Све оне епитете, са којима си ме обасуо у изјави твојој враћам ти и одбијам просто на твој карактер.

4 Септембра 1882 г.
у Нишу
Сулејман Зумберовић.

НЕДЕЉНИ РЕПЕРТОАР

За месец Септембар.

Субота 11. Марија и Магдалена позоришна игра у четири чина, од Павла Ландауа, превео Сава А. Петровић (Нов комад).
Недеља 12.

ПОРУКЕ И ОТПОРУКЕ

Ужнице: г. Л. Секулићу апотекарку. Послати 18. динара, примили смо и са њима одужили вас од 1. октомбра пр. до 1. јула ове год. Хвала вам.

Свиштово. г. Алекси Стојаковићу берберину. Послатих 5. Форинти претплате, примили смо. Хвала. И на банкама наплатили су нам 2. динара и 10. пара поштанске таксе.

Лист и вама шаљемо уредно, али штаћемо кад их има које немрзи да нам и даље чине сметњеу експедирану листа.

Због прекјучерањег празника излази наш лист данас.

Огласи

ОБЈАВА!

Код БРАЋЕ БАЈИЋА тргов. у Шашу има на продају најбоље врсте прави

„МАЈЕР ТРИЈЕРА“

За чишћење шевнице, и пештански ветрењача, тако исто коме треба могу набавити разне сорте вршећи машина и локомобилом, парни млинова стабилни и са локомобилом са 1—2 камена и други земљоделски разни алати уз врло повољне услове за плаћање; јер могу и на дуже време уз отплату на почек дати.

За ближа извешћа обратити се под писатима.

Шабац Августа 1882 год.

2—3 БРАЋА П. БАЈИЋ.

ЗА ЂАКЕ

Примам ђаке на рану и квартал, упитати у штампарији код „Св. Саве“.

КЕСА ДУВАНЦИЈСКИХ И БАКАЛСКИХ МОГУ СЕ ДОБИТИ У ШТАМПАРИЈИ КОД „СВ. САВЕ.“

ЈЕДАН ЂАК ВЕЛИКЕ ШКОЛЕ тражи кондиције, а уједно даје почетницима, часове из француског и немачког језика. Упитати у уредништву Српске Независности.

ЈЕДАН ЂАК ВЕЛИКЕ ШКОЛЕ жели држати кондиције мушкој или женској деци из ма ког разреда гимназије. Упитати у уредништву „Српске Независности“.

у Недељу 12 тек. месеца у 9^{1/2} часова пре подне даваћемо у палидулској Цркви годишњи парастос нашој милој.

ЗУЈИЦИ

Наше Сроднике, Пријатеље и Познанике молимо да овој тужној успомени присуствовати изволе.

у Београду 8-ог Септембра 1882

Мати *Катарина Коларац*,
Супруг *Велимир Караџевић*,
Сестра *Јулијана Д. Нешић*.

Пре 5 месеца сина сахрањих, а 28 прошлог месеца, умре ми и моја мила

ХРИСТИНА

у 23 години својој, после петомесечног тешког боловања.

Молим пријатеље моје за учешће у овој мојој жалости збоггубитка никад незаборављене покојнице; јер њена љубав и познато пламенито и безгранично добро срце, — неканнадиво је. Овом приликом нека је срдачно хвала свима који покојницу отприште до њене вечне куће.

Књажевац
2 Септембра 1882 г.

Ожалошћени муж
Милан Недељковић
стареш. телегр. и пош.

МИЛАНУ С. МАРКОВИЋУ

вн. дуваницки код „Шаша“.

Биће подгодишњи парастос у понедељак 13. тек месеца у цркви палидулској у 9. сати пре подне.

Јављајући сродницима, пријатељима и познаницима покојником и својим молим их, да овој тужној успомени присуствују.

ОЖАЛОШЋЕНА СУПРУГА
Живана са децом.

1—2

БЕЧКА ТРГОВАЧКА АКАДЕМИЈА

Основана године 1873

(Почасна диплома бечке изложбе 1857).

Упис на стручни курс на бечкој трговачкој академији бива од 14^{1/20} до 18^{1/30} Септембра у канцеларији академијског директора. Курс почиње 29^{1/2} Септембра а свршава 7^{1/15} Јула 1883. Уписна такса износи 3 форинга, а школарина сто и шесет форинга, која се плаћа подгодишње у напред.

За редовног ђака биће примљен сваки, који поднесе сведоштво да је положио испит зрелости, у гимназији или реалци. Ванредни ђаци морају бити најмање 17 година стари и тако спремни да постоји нада, да ћеу успешно предавања моћи слушати. Ванредни ђаци само се онда примају, ако и за њих места буде било. С тога они се уписују тек 18^{1/30} Септембра.

Ближа извешћа даје радо академијски директор. Програми се на захтев шаљу.

Беч у Септембру 1882
Бр. 86 ————— 1—2

АКАДЕМИЈСКИ ДИРЕКТОР
A. R. Sonndorfer.

Наша мила и нигда незаборављена кћи односно сестра

ДРАГИЊА

После дугог и тешког боловања премину 23. овог месеца у 3. сата по подне, у 18. години свога живота.

Ову тужну вест јављамо нашим сродницима и пријатељима на страни, а свима грађанима и грађанкама, варошице Раче, као и другарицама покојнице — девојкама — изјављујемо благодарност, који испратиле покојницу до вечне куће.

Хвала свештенству рачанском, и Протојереју Павлу, који чинодјествоваше при спроводу покојнице, а нарочито благодаримо свешт. Михаила Ивановићу, који је беседио на гробу покојнице и живо насликао живот и врлине покојнице, а тиме нам је у многome олакшао тугу за губитком.

28 Августа 1882 год.
Крагујевац.

Ожалошћени:
Мати: **Вукана**
Браћа: **Никола Стевановић**
војени свешт. и
Василије Стевановић

3—2.